

Η σύνδεση γλώσσας και περιεχομένου στη δημοτική εκπαίδευση: Δημιουργικές διδακτικές στρατηγικές

Μαρίνα Ματθαιουδάκη

**Καθηγήτρια Εφαρμοσμένης
Γλωσσολογίας**

**Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και
Φιλολογίας**

**Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης**

marmat@enl.auth.gr

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Μητρική γλώσσα»

- Είναι εξαιρετικά διαδεδομένος όρος, τόσο ανάμεσα στο ευρύ κοινό όσο και σε επιστημονικά ή θεσμικά κείμενα.
- Η επιστημονική κοινότητα, ωστόσο, τον αντιμετωπίζει με κάποια επιφύλαξη για μια σειρά από λόγους.

Πώς ορίζουμε τη μητρική γλώσσα (Skutnabb-Kangas, 1981)

Κριτήρια	Ορισμός
Προέλευση	Η γλώσσα που μαθαίνεις πρώτα
Ικανότητα	Η γλώσσα που γνωρίζεις καλύτερα
Λειτουργία	Η γλώσσα που χρησιμοποιείς περισσότερο
Στάσεις	Η γλώσσα με την οποία ταυτίζεσαι ή Η γλώσσα με την οποία σε ταυτίζουν άλλοι
Ο τρόπος με τον οποίο βλέπεις τον κόσμο	Η γλώσσα στην οποία μετράς, ονειρεύεσαι, γράφεις ημερολόγιο, ποιήματα, κλπ.

Το ίδιο άτομο μπορεί να έχει διαφορετικές μητρικές γλώσσες, ανάλογα με τον ορισμό που χρησιμοποιούμε.

Η μητρική γλώσσα κάποιου μπορεί να αλλάξει στη διάρκεια της ζωής του (Skutnabb-Kangas, 1988:16-17).

Δεύτερη γλώσσα

- **κάθε γλώσσα που γνωρίζει κάποιος πέρα από τη «μητρική» του θεωρείται δεύτερη, ανεξάρτητα από το εάν είναι πράγματι μια δεύτερη γλώσσα (ή μία τρίτη, τέταρτη κ.λπ.) και από τον τρόπο με τον οποίο έχει κατακτηθεί (μέσω συστηματικής μάθησης ή μέσα από την επικοινωνία με φυσικούς ομιλητές της γλώσσας αυτής)**

(Μπέλλα, 2011· Saville-Troike, 2006).

Ως δεύτερη γλώσσα μπορεί να θεωρηθεί

- (α) η γλώσσα της χώρας υποδοχής για την πρώτη γενιά μεταναστών,
- (β) η αγγλική (ή η γαλλική, η ρωσική κ.ά.) για το σύνολο του πληθυσμού σε κράτη στα οποία αποτελεί μια επίσημη γλώσσα ή γλώσσα της εκπαίδευσης, αλλά και
- (γ) η γλώσσα που το άτομο χρησιμοποιεί σε μικρότερο βαθμό και αποτελεί γλώσσα της κοινωνίας στην οποία ζει.

Πρώτη, Δεύτερη, Ξένη Γλώσσα ή Γλώσσα Κληρονομιάς;

Μαθητές ελληνικού δημόσιου σχολείου παρακολουθούν μαθήματα γαλλικής στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης αλλά και σε κέντρο ξένων γλωσσών το απόγευμα.

Ελληνίδα φοιτήτρια αρχιτεκτονικής στη Φλωρεντία παρακολουθεί μαθήματα ιταλικών στο Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας.

Ρώσος φοιτητής έχει πάρει υποτροφία να σπουδάσει στο ελληνικό πανεπιστήμιο και παρακολουθεί μαθήματα ελληνικής στο Σχολείο Νέας Ελληνικής του ΑΠΘ.

Παιδιά Ελλήνων ομογενών παρακολουθούν μαθήματα σε σαββατιάτικο σχολείο στο Τορόντο του Καναδά.

Έλληνας ενήλικας παρακολουθεί μαθήματα αγγλικής για ειδικούς σκοπούς σε κέντρο ξένων γλωσσών στον Βόλο.

Σύρος πρόσφυγας παρακολουθεί μαθήματα ελληνικής που προσφέρονται από ΜΚΟ στο κέντρο της Αθήνας.

Γ1 vs Γ2

- Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ πρώτης (μητρικής), δεύτερης, ξένης και γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
 - Όσον αφορά τον τρόπο κατάκτησής τους
 - Όσον αφορά τον τρόπο διδασκαλίας τους

Η απόκτηση μιας Γ2

- (α) Γίνεται γιατί είναι απαραίτητη στην καθημερινή επικοινωνία
- (β) Γίνεται πιο αποτελεσματικά όταν εξυπηρετεί την εκμάθηση ενός άλλου αντικειμένου (Content and Language Integrated Learning – CLIL)
- (γ) Γίνεται μέσα στην κανονική τάξη – και όχι σε τάξεις υποδοχής
 - ΑΛΛΑ: ΑΥΤΗ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ
 - Αλλιώς ο μαθητής 'πνίγεται' μέσα στη γλώσσα

Moses Video

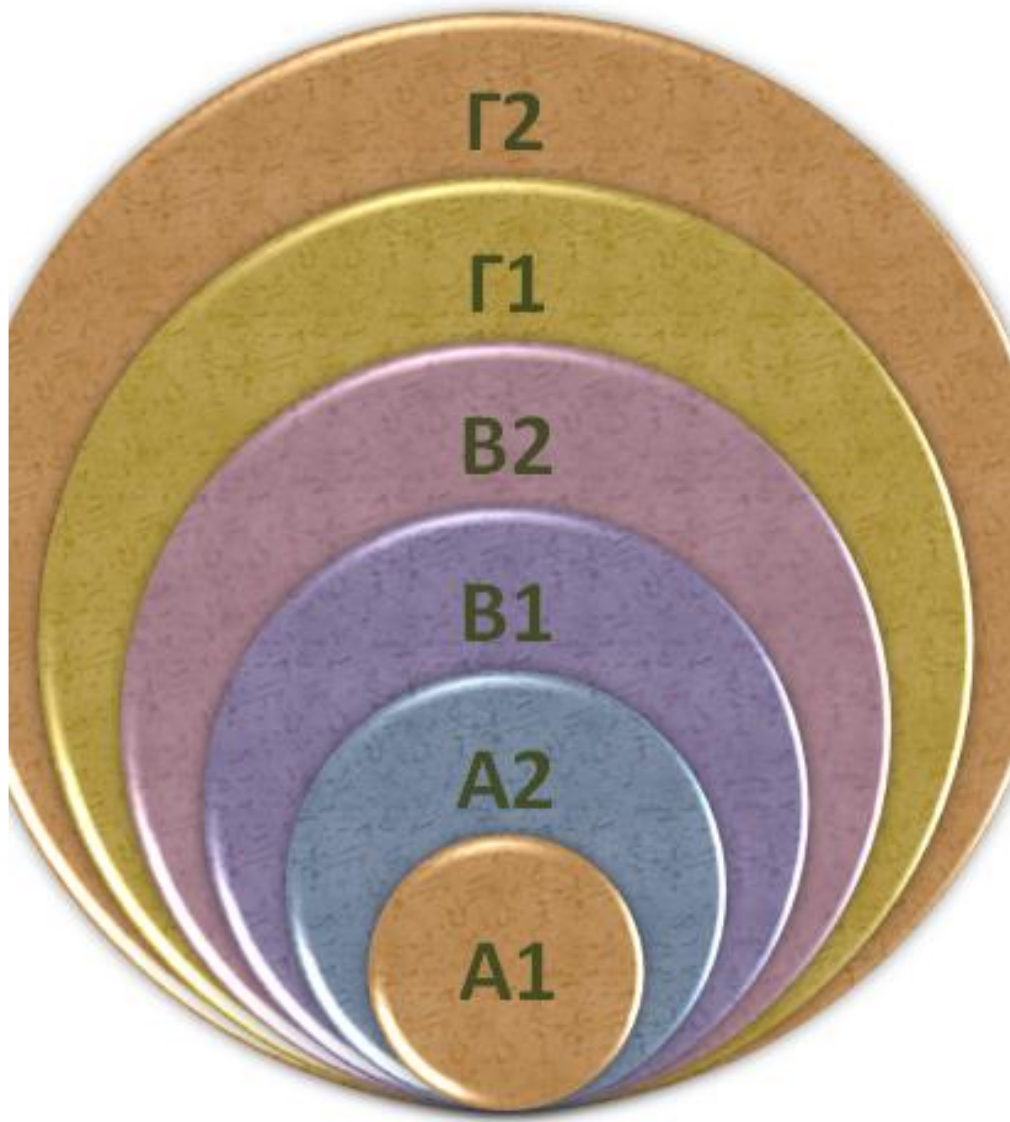
Τι θα μπορούσε να κάνει η εκπαιδευτικός για να υποστηρίξει

- (α) την κατανόηση του γλωσσικού εισερχόμενου από τον Moses και
- (β) τη συμμετοχή του στο μάθημα.

https://www.youtube.com/watch?v=D6HUv2eFdLg&ab_channel=EALTeamSIS

Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (CEFR, 2001)

<https://www.greek-language.gr/certification/node/63.html>

Γ
Αυτάρκης
χρήστης

Γ2 Επίπεδο Αυτάρκειας
(Mastery)

Γ1 Προχωρημένο Επίπεδο
(Proficiency)

Β
Ανεξάρτητος
χρήστης

Β2 Επίπεδο Επάρκειας
(Vantage)

Β1 Βασικό Επίπεδο
(Threshold)

Α
Αρχάριος
χρήστης

Α2 Εισαγωγικό Επίπεδο
(Waystage)

Α1 Στοιχειώδες Επίπεδο
(Breakthrough)

A1

- Μπορεί να κατανοεί και να χρησιμοποιεί καθημερινές εκφράσεις που του είναι οικείες και πολύ βασικές φράσεις που έχουν στόχο την ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών.
- Μπορεί να συστήνεται και να συστήνει άλλους και μπορεί να θέτει και να απαντά ερωτήσεις που αφορούν προσωπικά στοιχεία, όπως το πού μένει, τα άτομα που γνωρίζει και τα πράγματα που κατέχει.
- Μπορεί να συνδιαλέγεται με απλό τρόπο υπό την προϋπόθεση ότι ο συνομιλητής του μιλάει αργά και καθαρά και είναι διατεθειμένος να βοηθήσει.

A2

- Μπορεί να κατανοεί προτάσεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται συχνά και που σχετίζονται με περιοχές που είναι άμεσα συναφείς (π.χ. πολύ βασικές ατομικές και οικογενειακές πληροφορίες, αγορές, τοπική γεωγραφία, εργασία).
- Μπορεί να επικοινωνεί σε απλά και συνηθισμένα καθήκοντα που απαιτούν απλή και απευθείας ανταλλαγή πληροφοριών για θέματα που του είναι οικεία και για θέματα ρουτίνας.
- Μπορεί να περιγράφει με απλά λόγια πτυχές του ιστορικού του, του άμεσου περιβάλλοντός του καθώς και θέματα άμεσης ανάγκης.

B1

- Μπορεί να κατανοεί τα κύρια σημεία που του παρουσιάζονται με σαφήνεια και χωρίς αποκλίσεις από τον κοινό γλωσσικό τύπο και που αφορούν θέματα που συναντώνται τακτικά στη δουλειά, στο σχολείο, στον ελεύθερο χρόνο, κτλ.
- Μπορεί να χειρίζεται καταστάσεις που είναι πιθανό να προκύψουν στη διάρκεια ενός ταξιδιού σε μια περιοχή όπου ομιλείται η γλώσσα.
- Μπορεί να παράγει απλό κείμενο σχετικό με θέματα που γνωρίζει ή που τον αφορούν προσωπικά.
- Μπορεί να περιγράφει εμπειρίες και γεγονότα, όνειρα, ελπίδες και φιλοδοξίες και να δίνει συνοπτικά λόγους και εξηγήσεις για τις γνώμες και τα σχέδιά του.

B2

- Μπορεί να κατανοήσει τις κύριες ιδέες ενός σύνθετου κειμένου, τόσο για συγκεκριμένα, όσο και για αφηρημένα θέματα, συμπεριλαμβανομένων συζητήσεων πάνω σε τεχνικά ζητήματα της ειδικότητάς του.
- Μπορεί να συνδιαλλαγεί με κάποια άνεση και αυθορμητισμό που καθιστούν δυνατή τη συνήθη επικοινωνία με φυσικούς ομιλητές της γλώσσας χωρίς επιβάρυνση για κανένα από τα δύο μέρη.
- Μπορεί να παραγάγει σαφές, λεπτομερές κείμενο για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και να εξηγήσει μια άποψη πάνω σε ένα κεντρικό ζήτημα, δίνοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφόρων επιλογών.

Γ1

- Μπορεί να κατανοήσει ένα ευρύ φάσμα απαιτητικών, μακροσκελών κειμένων και να αναγνωρίσει σημασίες που υπονοούνται.
- Μπορεί να εκφραστεί άνετα και αυθόρμητα χωρίς να φαίνεται συχνά πως αναζητά εκφράσεις.
- Μπορεί να χρησιμοποιεί τη γλώσσα ευέλικτα και αποτελεσματικά για κοινωνικούς, ακαδημαϊκούς και επαγγελματικούς σκοπούς.
- Μπορεί να παραγάγει σαφή, καλά διαρθρωμένα, λεπτομερή κείμενα για σύνθετα θέματα, επιδεικνύοντας ελεγχόμενη χρήση οργανωτικών σχημάτων, συνδετικών στοιχείων και μηχανισμών συνοχής.

Γ2

- Μπορεί να κατανοήσει με ευκολία σχεδόν όλα όσα ακούει ή διαβάζει.
- Μπορεί να κάνει περιλήψεις με βάση πληροφορίες που προέρχονται από διαφορετικές προφορικές ή γραπτές πηγές, ανασυνθέτοντας επιχειρήματα και περιγραφές σε μια συνεκτική παρουσίαση.
- Μπορεί να εκφραστεί αυθόρμητα, με μεγάλη άνεση και ακρίβεια, διαχωρίζοντας λεπτές σημασιολογικές αποχρώσεις ακόμα και σε ιδιαίτερα σύνθετες περιστάσεις.

ΚΕΠΑ: Κατανόηση γραφτού λόγου

Γ2	Μπορεί να διαβάσει με ευκολία <u>σχεδόν όλα τα είδη του γραπτού λόγου</u> , ακόμα και αφηρημένα και δομικά ή/και γλωσσικά περίπλοκα κείμενα, όπως οδηγίες, άρθρα ειδικού περιεχομένου και λογοτεχνικά έργα.
Γ1	Μπορεί να κατανοήσει εκτεταμένα λογοτεχνικά και μη κείμενα, κατανοώντας τις διαφορές του ύφους. Μπορεί να κατανοήσει <u>άρθρα ειδικού περιεχομένου</u> και εκτεταμένες <u>τεχνικές οδηγίες</u> , ακόμα και αν δεν σχετίζονται με το πεδίο των ενδιαφερόντων του.
B2	Μπορεί να διαβάσει άρθρα, και εκθέσεις που αφορούν σε σύγχρονα προβλήματα, στα οποία οι συγγραφείς παίρνουν συγκεκριμένες θέσεις. Μπορεί να καταλάβει σύγχρονη <u>λογοτεχνία</u> σε πεζό λόγο.
B1	Μπορεί να καταλάβει κείμενα που αποτελούνται κυρίως από υψηλής συχνότητας λεξιλόγιο. Μπορεί να καταλάβει την περιγραφή συμβάντων, συναισθημάτων και επιθυμιών σε <u>προσωπικά γράμματα</u> .
A2	Μπορεί να διαβάσει πολύ σύντομα και <u>απλά κείμενα</u> . Μπορεί να εντοπίσει συγκεκριμένες, προβλέψιμες πληροφορίες σε καθημερινό έντυπο υλικό, όπως <u>διαφημίσεις</u> , <u>αγγελίες</u> , <u>μενού</u> και <u>ωρολόγιους πίνακες</u> και μπορεί να κατανοήσει <u>απλά, προσωπικά γράμματα</u> .
A1	Μπορεί να κατανοήσει οικεία <u>ονόματα</u> , <u>λέξεις</u> και πολύ <u>απλές προτάσεις</u> .

Δεν έχει καμία δυσκολία να καταλάβει κάθε είδος προφορικού λόγου, είτε ζωντανού είτε μαγνητοφωνημένου, ακόμα και όταν εκφωνείται γρήγορα, με την προϋπόθεση ότι του δίνεται αρκετός χρόνος να εξοικειωθεί με την προφορά.

Γ1	Μπορεί να κατανοήσει εκτεταμένο λόγο, ακόμα και αν δεν είναι σαφώς δομημένος και οι συσχετίσεις δίνονται έμμεσα και δεν είναι σαφώς εκπεφρασμένες. Μπορεί χωρίς μεγάλη προσπάθεια να καταλάβει τις περισσότερες <u>ταινίες</u> και <u>τηλεοπτικά προγράμματα</u> .
B2	Μπορεί να κατανοήσει <u>εκτεταμένο λόγο</u> και <u>διαλέξεις</u> . Μπορεί να παρακολουθήσει σύνθετα επιχειρήματα αν το θέμα είναι αρκετά οικείο. Μπορεί να κατανοήσει τα περισσότερα <u>νέα στην τηλεόραση</u> και <u>εκπομπές με θέματα της επικαιρότητας</u> . Μπορεί να καταλάβει τις περισσότερες <u>ταινίες</u> στην κοινή διάλεκτο.
B1	Μπορεί να κατανοήσει τα βασικά σημεία ενός προφορικού κειμένου που εκφωνείται με την κοινή προφορά και με καθαρή άρθρωση για <u>οικεία θέματα</u> , όπως σχολείο, δουλειά, ελεύθερος χρόνος κ.λπ. Μπορεί να καταλάβει <u>το βασικό θέμα μιας τηλεοπτικής ή ραδιοφωνικής εκπομπής</u> για θέματα που τον ενδιαφέρουν, αν ο ρυθμός εκφοράς είναι αργός και η άρθρωση καθαρή.
A2	Μπορεί να κατανοήσει <u>προτάσεις</u> και <u>λέξεις</u> πολύ υψηλής συχνότητας, που σχετίζονται με περιοχές άμεσου προσωπικού ενδιαφέροντος (πολύ βασικές πληροφορίες για τον εαυτό του και την οικογένειά του, ψώνια κ.λπ). Μπορεί να καταλάβει το βασικό νόημα σε <u>σύντομα και απλά μηνύματα και ανακοινώσεις</u> .
A1	Μπορεί να αναγνωρίσει οικείες <u>λέξεις</u> και πολύ βασικές <u>προτάσεις</u> που αφορούν τον εαυτό του, την οικογένειά του και το άμεσο περιβάλλον, όταν κάποιος μιλάει αργά και καθαρά.

Γ2 Μπορεί να κάνει σαφείς, ρέουσες περιγραφές και να αναπτύξει επιχειρήματα με τρόπο κατάλληλο για την περίσταση και με αποτελεσματική λογική δομή, που βοηθά το δέκτη να ξεχωρίσει και να διατηρήσει στη μνήμη του τα σημαντικά σημεία.

Γ1	Μπορεί να κάνει σαφείς και λεπτομερείς περιγραφές περίπλοκων ζητημάτων, αναλύοντας επιμέρους θέματα, αναπτύσσοντας συγκεκριμένες <u>ιδέες</u> και ολοκληρώνοντας με το κατάλληλο <u>συμπέρασμα</u> .
Β2	Μπορεί να κάνει σαφείς και <u>λεπτομερείς περιγραφές</u> πολλών θεμάτων που σχετίζονται με το πεδίο των ενδιαφερόντων του. Μπορεί να αναπτύξει τις <u>απόψεις</u> του πάνω σε επίκαιρα θέματα, δίνοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα διαφόρων εναλλακτικών δυνατοτήτων.
Β1	Μπορεί να συνδέσει φράσεις και προτάσεις με απλό τρόπο για να <u>περιγράψει γεγονότα και εμπειρίες, όνειρα, ελπίδες και φιλοδοξίες</u> . Μπορεί με συντομία να αιτιολογήσει και να εξηγήσει τις απόψεις του και τα σχέδιά του. Μπορεί να αφηγηθεί μια <u>ιστορία</u> ή να μεταφέρει την <u>υπόθεση ενός βιβλίου ή μιας ταινίας</u> και να περιγράψει τις αντιδράσεις του.
Α2	Μπορεί να χρησιμοποιήσει μια σειρά από <u>φράσεις</u> και <u>προτάσεις</u> για να περιγράψει με απλό τρόπο την οικογένειά του και άλλους ανθρώπους καθώς και τις συνθήκες ζωής του (εκπαίδευση, επάγγελμα κ.λπ.).
Α1	Μπορεί να χρησιμοποιήσει πολύ απλές <u>φράσεις</u> και <u>προτάσεις</u> , για να περιγράψει πού μένει και ανθρώπους που γνωρίζει.

Λογισμικό αναγνωσιμότητας ΚΕΓ

<https://www.greek-language.gr/certification/readability/index.html>

Η μέθοδος CLIL

Διδασκαλία της 2^{ης} γλώσσας

- 1990: Διαπίστωση ότι τα διδακτικά μοντέλα ξενόγλωσσας εκπαίδευσης που εστίαζαν μόνο στη γλώσσα δεν οδηγούσαν σε ικανοποιητικά μαθησιακά αποτελέσματα.
- Το φαινόμενο ήταν περισσότερο έντονο στην περίπτωση της 2^{ης} γλώσσας με μαθητές/τριες που ήταν ενταγμένοι/νες σε σχολικές τάξεις και έπρεπε να ανταποκριθούν στο σύνολο των γνωστικών αντικειμένων του Α.Π.Σ.

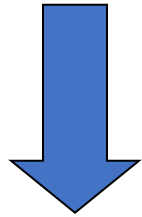
Content and Language Integrated Learning = CLIL

Ο όρος CLIL (*Ολοκληρωμένη/ Συνδυασμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας*) υιοθετήθηκε το 1994 από το EuroCLIL στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής (Ζάγκα, 2014)

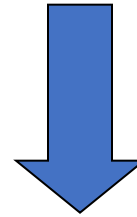
Διδακτική προσέγγιση η οποία χρησιμοποιεί τη Γ2 (δεύτερη ή ξένη γλώσσα) των μαθητών/τριών για τη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων.

Στόχος: Η ταυτόχρονη εστίαση στο γνωστικό περιεχόμενο και στη δεύτερη γλώσσα προκειμένου να μπορέσει ο μαθητής να αναπτύξει τις γλωσσικές αλλά και τις γνωστικές του δεξιότητες.

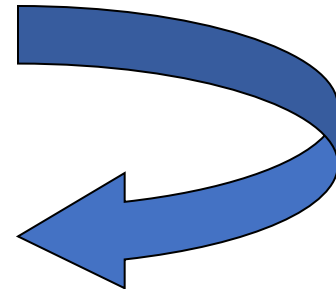
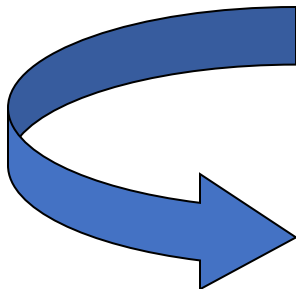
Content & Language Integrated Learning (CLIL)

Εκμάθηση
περιεχομένου με τη
χρήση ξένης γλώσσας

Εκμάθηση ξένης
γλώσσας μέσω της
μελέτης ενός γνωστικού
αντικειμένου

Διπλή εστίαση

Μετατόπιση από τη διδασκαλία της Γ2 στη διδασκαλία μέσω της Γ2

Η βασική επικοινωνιακή αρχή του CLIL είναι η εξής:

*“... languages are not learned first and then used;
they are learned by being used “*

(Genesee and Lindholm-Leary 2013)

Η διπλή εστίαση

....δημιουργεί κίνητρα στους μαθητές:

Για να κατανοήσουν το γνωστικό αντικείμενο,
πρέπει να αποκωδικοποιήσουν τη γλώσσα

Έτσι, μέσα από αυθεντικά κείμενα στα οποία
επικεντρώνεται η προσοχή και το ενδιαφέρον
τους ασύνειδα καταλήγουν να δίνουν την
απαραίτητη βαρύτητα και στη γλώσσα.

```
graph LR; A[Διδασκαλία του προγράμματος σπουδών στη Γ2] --> B[Γνωστικά αντικείμενα στη Γ2]; B --> C[CLIL showers]; C --> D[Μαθήματα γλώσσας με εστίαση σε θεματικές ενότητες];
```

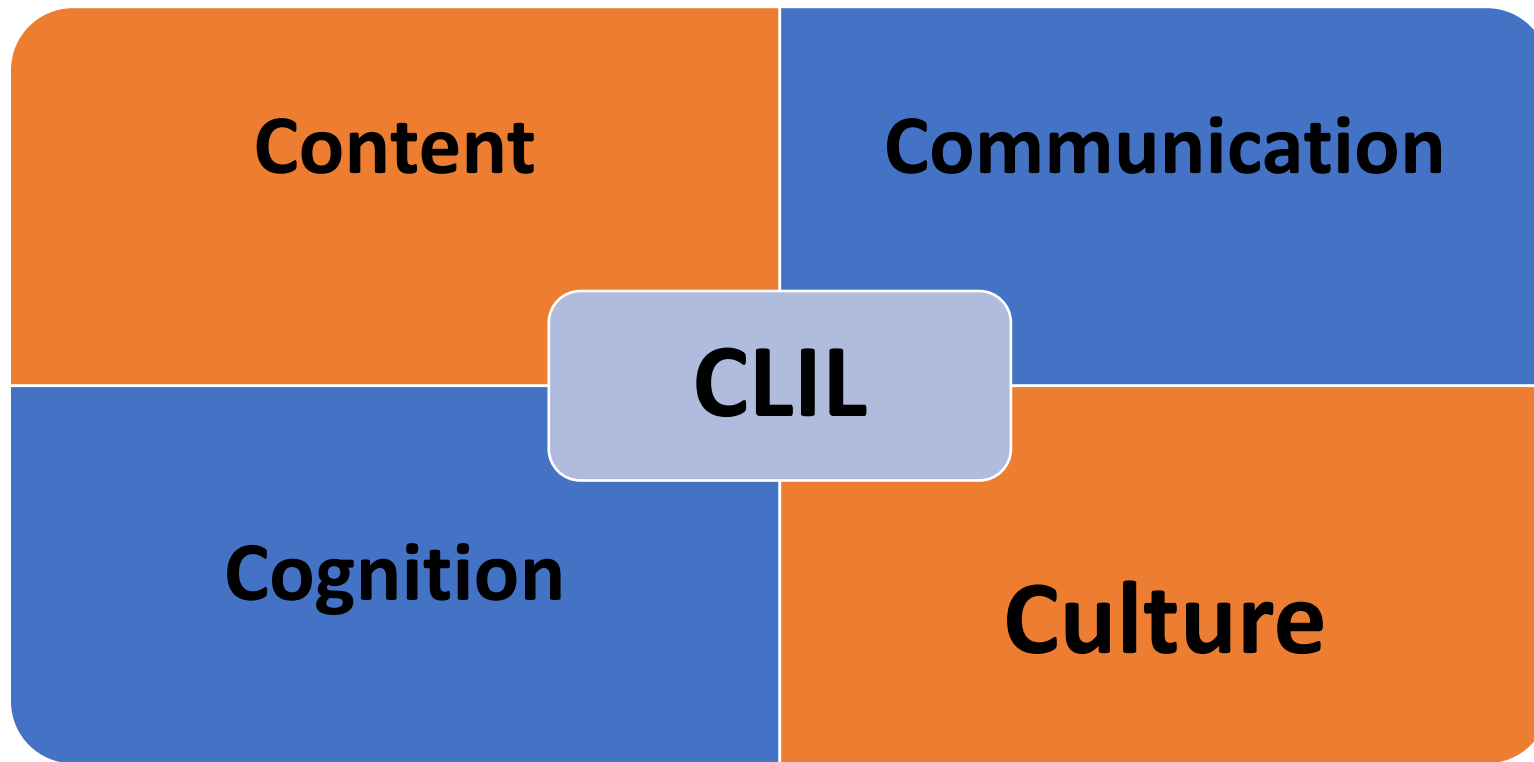
Διδασκαλία του
προγράμματος
σπουδών στη Γ2

Γνωστικά
αντικείμενα στη Γ2

CLIL showers

Μαθήματα
γλώσσας με
εστίαση σε
θεματικές ενότητες

Τα 4Cs: Το θεωρητικό πλαίσιο της προσέγγισης CLIL (Coyle, 1999, 2006)

Content

Αφορά στο γνωστικό αντικείμενο (π.χ. Γεωγραφία, Μαθηματικά, κλπ) ή σε μία θεματική (*περιβάλλον και βιωσιμότητα*), ή σε άλλες περιοχές του αναλυτικού προγράμματος με στόχο τη διεπιστημονικότητα

Communication

Αφορά στην εκμάθηση (language learning) αλλά και στη χρήση της Γ2 (language using)

Cognition

ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων ανώτερης τάξης, (Higher Order Thinking Skills-HOTS)
όπως ανάλυση, σύνθεση, κατηγοριοποίηση, κριτική σκέψη, κ.ά

Culture

Το φίλτρο μέσα από το οποίο ερμηνεύουμε τον κόσμο

Πίσω στο βίντεο του Moses

Οι 3 διαστάσεις της γλωσσικής ικανότητας

- Συνομιλιακή ευχέρεια
- Διακριτές γλωσσικές δεξιότητες
- Ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα

(Cummins, 2003)

Συνομιλιακή ευχέρεια (παλιό BICS)

Γλωσσική επάρκεια που επιτρέπει στα παιδιά να επικοινωνήσουν με το περιβάλλον τους και να καλύψουν τις καθημερινές ανάγκες επικοινωνίας τους.

Είναι η γλώσσα της σχολικής αυλής

Χρειάζεται 1-2 χρόνια για να αναπτυχθεί

Διακριτές γλωσσικές δεξιότητες

Γνώσεις σχετικές με τον γραμματισμό, τη δομή και τους κανόνες χρήσης της Γ2

Κατακτώνται σε οργανωμένο πλαίσιο διδασκαλίας ή μέσω έκθεσης σε κείμενα, κλπ.

Χρειάζεται 1-2 χρόνια για να αναπτυχθεί

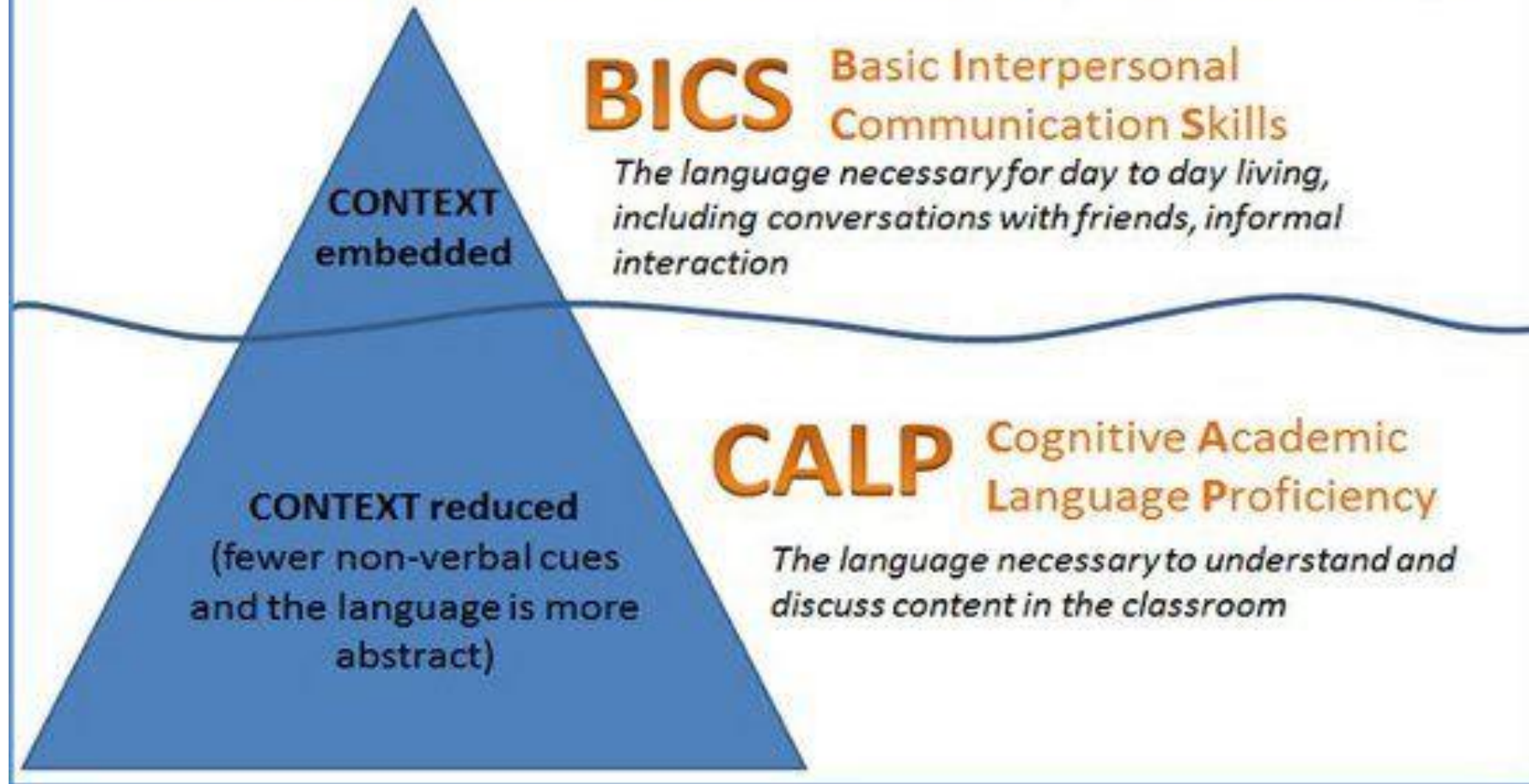
Γλωσσική Ακαδημαϊκή Επάρκεια (παλιό CALP)

Γλωσσική Ακαδημαϊκή Επάρκεια

Αναφέρεται στο επίπεδο γλωσσομάθειας που είναι απαραίτητο για να κατανοούμε και να εκφράζουμε περισσότερο αφηρημένες έννοιες και περιλαμβάνει τον εγγραμματισμό. Η γλώσσα της σχολικής τάξης.

Απαιτούνται 5-7 χρόνια για την κατάκτησή της

Cummins' Iceberg Theory

Χαρακτηριστικά ακαδημαϊκού λόγου

- Λεξική πυκνότητα
- Συντακτική αμφισημία
- Ύπαρξη μεγάλου αριθμού ονοματοποιήσεων
- Παρουσία σύνθετων μορφοσυντακτικών δομών – παθητικής φωνής
- Παρουσία τεχνικών ταξινομιών

Ο κύκλος του νερού

Το ταξίδι αρχίζει. Ο ήλιος ζεσταίνει τη θάλασσα. Το νερό της θάλασσας εξατμίζεται, ανεβαίνει στον ουρανό και γίνεται σύννεφα. Τα σύννεφα τα φυσάει ο αέρας και ταξιδεύουν στον ουρανό. Περνούν από πολλά μέρη και όταν βαρύνουν πέφτουν στη γη σαν βροχή. Το νερό της βροχής επιστρέφει πάλι στη γη και το ταξίδι ξαναρχίζει.

Ανεπίσημο επίπεδο ύφους

Ο κύκλος του νερού

Ο υδρολογικός κύκλος είναι η κίνηση των μορίων του νερού από την επιφάνεια της γης στην ατμόσφαιρα λόγω εξατμισμού και η επάνοδός τους με τη βροχή, το χιόνι και το χαλάζι.

Επίσημο επίπεδο ύφους

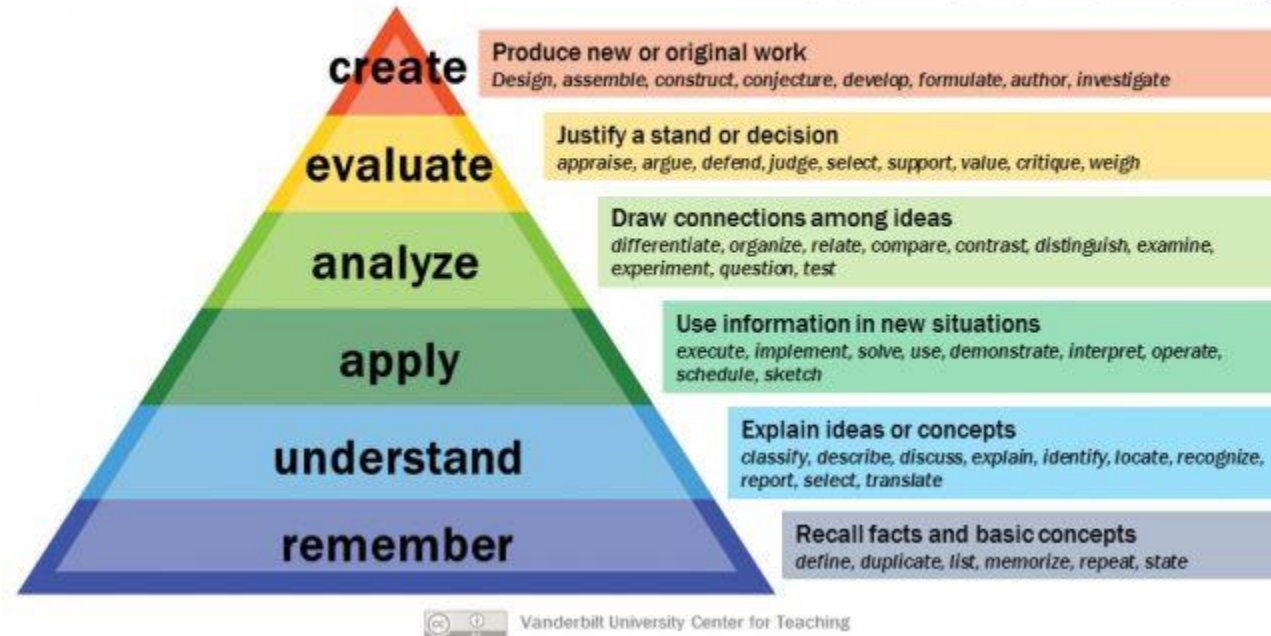
(Αγαθοπούλου 2011)

Lower Order Thinking Skills vs Higher Order Thinking Skills

- Τα BICS σχετίζονται με χαμηλού επιπέδου γνωστικές δεξιότητες και επιφανειακά γλωσσικά στοιχεία (LOTS)
 - Απομνημόνευση
 - Κατανόηση
 - Εφαρμογή
- Τα CALP σχετίζονται με υψηλότερου επιπέδου γνωστικές δεξιότητες (HOTS)
 - Ανάλυση
 - Αξιολόγηση
 - Δημιουργία

Η ταξινόμηση του Bloom: LOTS & HOTS

Bloom's Taxonomy

Παράδειγμα από τα μαθηματικά

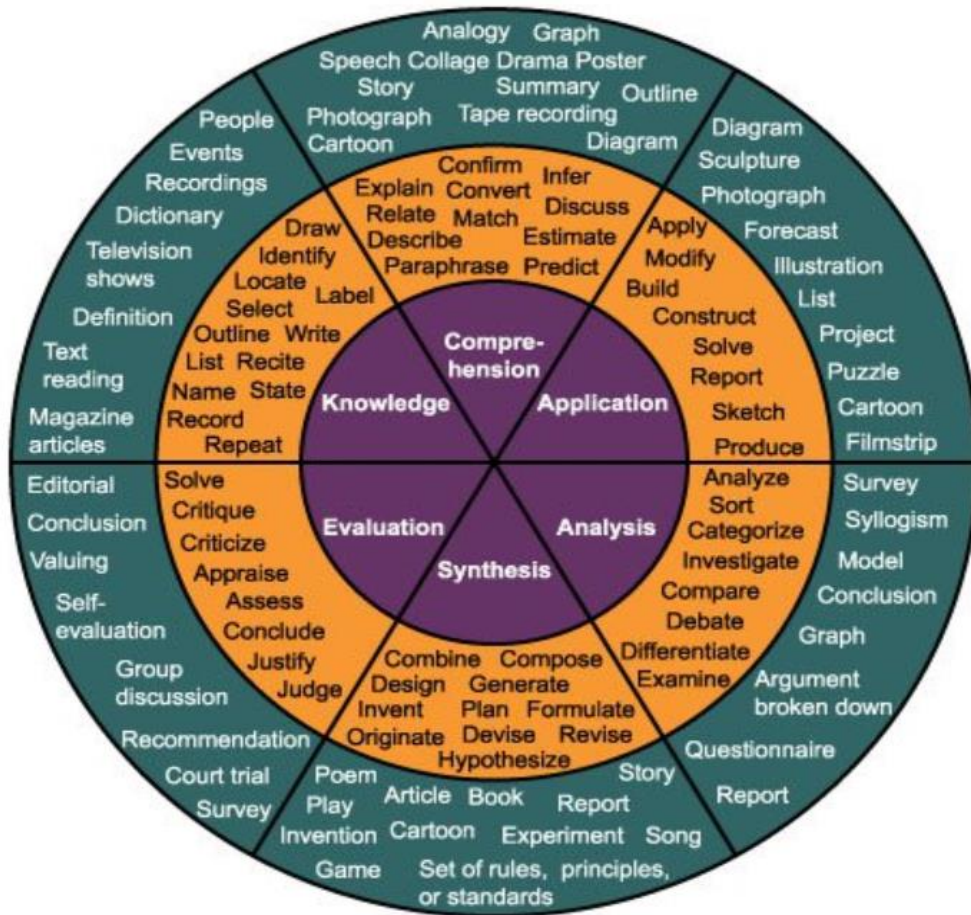
LOT ερωτήσεις	Σκοπός	HOT ερωτήσεις	Σκοπός
Ποιες γωνίες είναι οξείες και ποιες είναι αμβλείες;	Να ελέγχουμε κατανόηση Να κάνουμε επανάληψη	Ποιες από τις παρακάτω περιπτώσεις είναι δυνατές και ποιες όχι; (α) ένα τρίγωνο με δύο αμβλείες γωνίες (β) ένα τετράπλευρο με 4 οξείες γωνίες	Να αναπτύξουμε αναλυτικές και συλλογιστικές δεξιότητες

Δραστηριότητες για την ανάπτυξη LOTS και HOTS

ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ					
LOTS (κατώτερες γνωστικές δεξιότητες)			HOTS (ανώτερες γνωστικές δεξιότητες)		
ανάκληση	κατανόηση	εφαρμογή	ανάλυση	αξιολόγηση	δημιουργική σκέψη
Τι βλέπεις στην εικόνα;	Φτιάξε έναν πίνακα με 4 διαφορετικά ζώα που ζουν σ' αυτό το οικοσύστημα	Υπάρχει ένα οικοσύστημα σαν κι αυτό κοντά στο σχολείο; Γιατί/γιατί όχι;	Κοίτα ξανά την εικόνα. Διάλεξε τρία ζώα. Στο οικοσύστημα αυτό, ποια θα μπορούσε να είναι η τροφή τους;	Διάβασε την περιγραφή του πόστερ όπως την έγραψε η συμμαθήτριά σου. Ποιες λέξεις περιγράφουν το οικοσύστημα; Τι θα άλλαζες;	Αν μπορούσες να δημιουργήσεις ένα οικοσύστημα κοντά στο σχολείο σου, ποια φυτά και ζώα θα ζούσαν σ' αυτό;

- Η μέθοδος CLIL μπορεί να ικανοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες των δίγλωσσων μαθητών/τριών που είναι τόσο η **ανάπτυξη επικοινωνιακών (BICS)** όσο και η **ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων (CALP)**.

Πώς εφαρμόζεται μέσα στην τάξη (Bloom's wheel);

Μωβ: γνωστικές
δεξιότητες

Πορτοκαλί: χρήση
γλώσσας

Πράσινο:
δραστηριότητες / υλικό

Διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων-δυσκολίες

Γλωσσικές και γνωστικές δεξιότητες στα γνωστικά αντικείμενα

περιγραφή
(Φυσική
Γεωγραφία)

ερμηνεία
(Φυσική – Χημεία
– Βιολογία)

διατύπωση
υπόθεσης
(Μαθηματικά)

Αφήγηση
(Ιστορία)

Ποιες είναι οι δυσκολίες

- Επιστημονικό ιδιόλεκτο του κάθε γνωστικού αντικειμένου (ιδιαίτερες δυσκολίες στα Μαθηματικά)
- Η παρουσία μεγάλου αριθμού αφηρημένων εννοιών
- Κείμενα σχολικών βιβλίων (έκταση – πυκνότητα)

Η γλώσσα των γνωστικών αντικειμένων

- **Γλώσσα απαραίτητη για την κατανόηση του περιεχομένου** (Content - obligatory language) (ορολογία, όπως, εμβαδό-περίμετρος-στερεά σώματα – η λεκτική απόδοση των συμβόλων πρόσθεση-αφαίρεση-πηλίκιο-κ.α)
- **Γλώσσα «συμβατή» με το περιεχόμενο** (Content – compatible language), π.χ. οι ονοματικές και ρηματικές φράσεις που υποστηρίζουν το περιεχόμενο χωρίς να είναι απαραίτητες για την κατανόηση του (π.χ. θεωρείται πως...., συμπεραίνω ότι...., η διαπίστωση ότι..., υποθέτω ότι..)

Οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας

- Απομόνωση της γλώσσας που είναι απαραίτητη για την κατανόηση του περιεχομένου (content – obligatory language)
- Ενίσχυση της γλώσσας που είναι «συμβατή» με το περιεχόμενο (content compatible language): λεξιλόγιο – χρήσιμες γλωσσικές δομές (ονοματικά σύνολα – μορφοσυντακτικές δομές), λέξεις – κλειδιά του κεφαλαίου ή της ενότητας
- Τοποθέτηση σε διάγραμμα
- Παρουσίαση του διαγράμματος – μείωση της γνωστικής επιβάρυνσης- αύξηση της πλαισιακής στήριξης –
- Προφορική εξάσκηση των μαθητών στις λέξεις – κλειδιά – παιχνίδια - δραστηριότητες

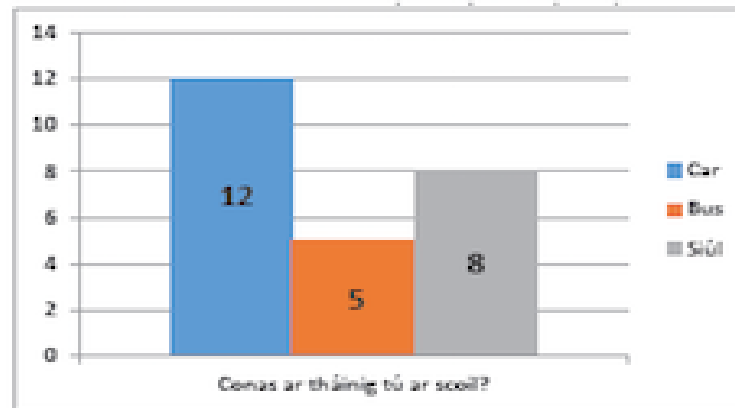
Οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας

- Στρατηγικές ανάγνωσης – εξοικείωση με το εγχειρίδιο – προ-αναγνωστικές – αναγνωστικές στρατηγικές
- Ασκήσεις κατανόησης των κειμένων των σχολικών βιβλίων
- Γραπτή εξάσκηση των μαθητών στις λέξεις – κλειδιά – δημιουργία ασκήσεων
- Υποστήριξη από εποπτικό υλικό για αύξηση της πλαίσιακής στήριξης
- Συνεργασία εκπαιδευτικών από όλες τις ειδικότητες

1. A timeline can be used to show events in a story in chronological order.

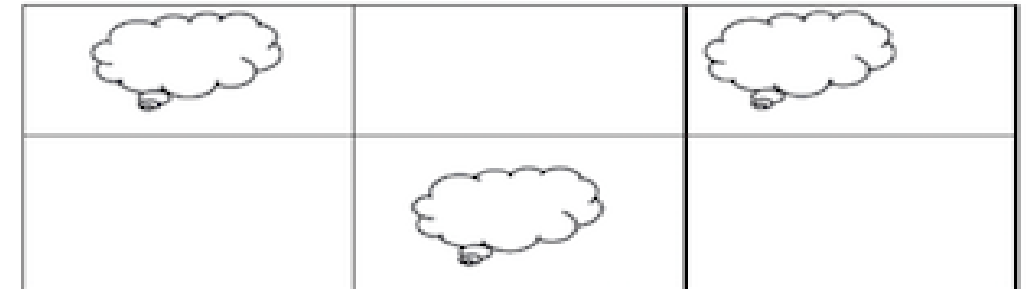
2. A bar chart can be used to show quantity or frequency

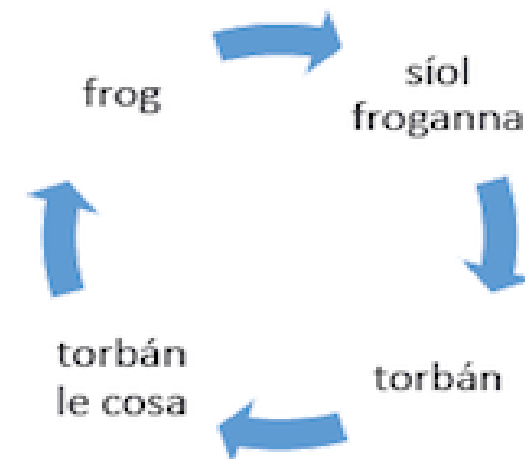
3. A table is useful for classifying information.

Ainm	Aois	Rang
Séan	11	Rang a Cuig
Máire	8	Rang a Dó

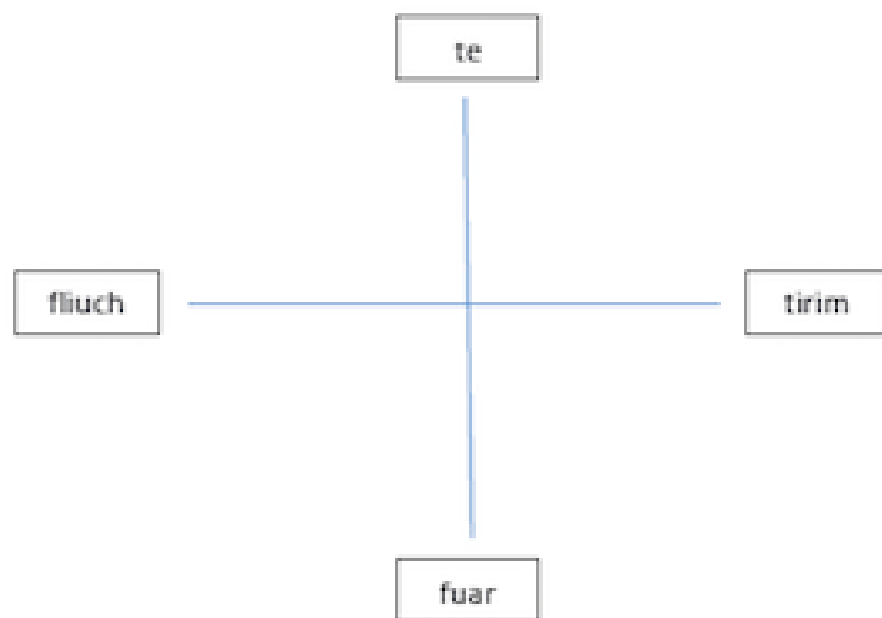
4. A story board can be used to plan different events in a story. Speech bubbles can be used where there is dialogue or thought bubbles to capture ideas.

5. A cycle can illustrate in diagrammatic form events that happen repeatedly, e.g., animal lifecycle. This diagram could be enhanced using labelled images.

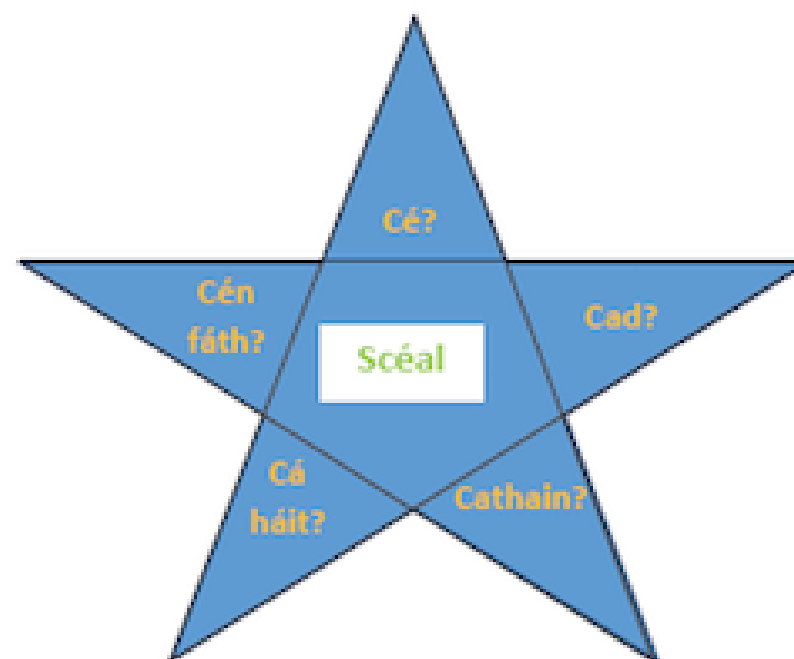
6. A quadrant shows the relationship between different variables.

7. T-charts can show two contrasting variables such as advantages and disadvantages, arguments for and against in a debate.

Is maith liom	Ní maith liom

8. A star shape with Who? Why? What? When? Where? Questions can help children in recalling the events of a story or in composing their own story.

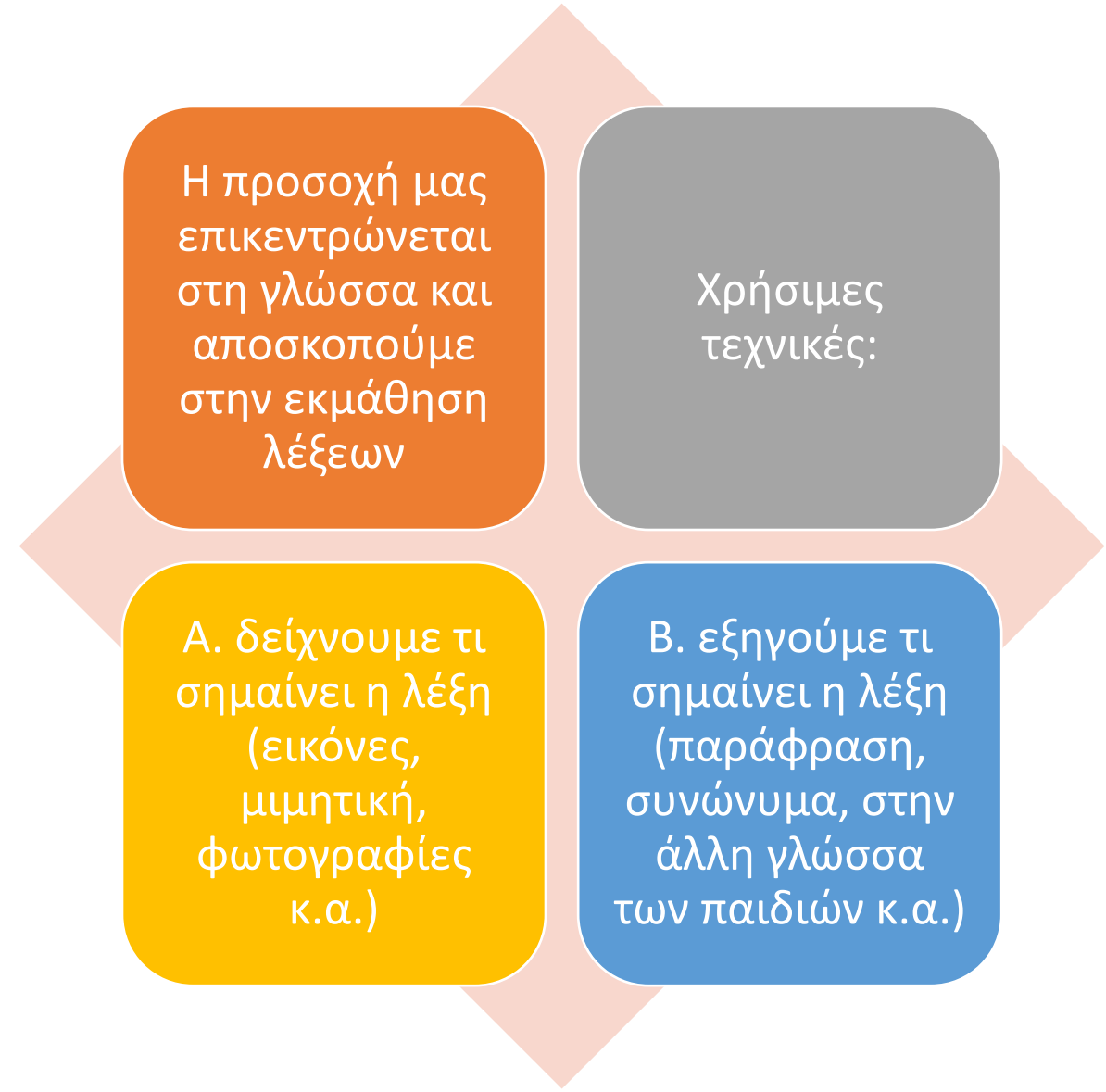

Διδασκαλία λεξιλογίου

Αρχές διδασκαλίας ακαδημαϊκού λόγου

- Σύνδεση λεξιλογίου- κατανόησης κειμένων:
 - το λεξιλόγιο δεν μεταφέρει απλώς ένα μήνυμα αλλά παρέχει συντακτική, πραγματολογική ακόμα και συναισθηματική πληροφορία από το κείμενο (Gu & Johnson, 1996)
 - Ο επιστημονικός λόγος καθίσταται προσβάσιμος για τον μαθητή όχι με την απλοποίηση, αλλά με την ανάλυση του πώς είναι δομημένος
 - Έκθεση των μαθητών σε γλωσσικά ερεθίσματα κατανοητά και ενδιαφέροντα
 - Ενίσχυση της Πρώτης Γλώσσας (Γ1) των μαθητών

Άμεση διδασκαλία λεξιλογίου

Χρήσιμες συμβουλές

- Σαφείς, απλές και σύντομες εξηγήσεις της σημασίας
- Εστιάζουμε στην υποκείμενη σημασία στις πολύσημες λέξεις
- Εστιάζουμε στις λέξεις που έχουν ξαναδει οι μαθητές
- Βλέπουμε το συγκεκριμένο
- Προτεραιότητα σε ορισμένες πτυχές της λεξικής γνώσης
- Στρατηγικές κατάκτησης λεξιλογίου (π.χ. ανάλυση της λέξης, συσχέτιση με προηγούμενη γνώση)
- Αποφεύγουμε τη σύγχυση με άλλες σχετικές λέξεις

Έμμεση διδασκαλία λεξιλογίου

Το ενδιαφέρον μας εστιάζεται στο μήνυμα και στο περιεχόμενο και όχι στη γλώσσα

Με την ανάγνωση κειμένων δεν μαθαίνουμε μόνο νέες λέξεις, αλλά εμπλουτίζουμε και τη λεξική γνώση ήδη γνωστών λέξεων.

Επιπλέον, βελτιώνουμε τη γραμματική μας γνώση, εξοικειωνόμαστε με τη δομή του κειμένου, βελτιώνουμε την αναγνωστική μας δεξιότητα, μαθαίνουμε νέες πληροφορίες.

1.

Διαβάζω το κείμενο, παρατηρώ τις εικόνες και τις τοποθετώ στη σωστή σειρά.

Ο Χασάν είναι δώδεκα χρονών. Πηγαίνει στην έκτη τάξη. Η καθημερινή ζωή του Χασάν είναι κουραστική.

Κάθε πρωί σηκώνεται στις εφτά ακριβώς. Πλένεται, βουρτσίζει τα δόντια του, χτενίζεται και τέλος ντύνεται.

Στις εφτά και είκοσι περίπου τρώει το πρωινό του. Συνήθως τρώει δημητριακά με γάλα ή ψωμί με βούτυρο και μαρμελάδα.

Πηγαίνει στο σχολείο στις οχτώ. Εκεί συναντά τους φίλους του και παίζει ποδόσφαιρο ή μπάσκετ. Το σχολείο αρχίζει στις οχτώ και τέταρτο και τελειώνει στη μία και μισή.

Τότε, ο Χασάν χαιρετά τους φίλους του και τους συμμαθητές του και αναχωρεί βιαστικά για το σπίτι. Αφήνει την τσάντα του δίπλα στο γραφείο του και ετοιμάζει τον φάκελο με τα αγγλικά, το βιολί και το σακίδιο για την προπόνηση.

Το μεσημέρι κάθεται στο τραπέζι με τον μπαμπά ή τη μαμά του, τρώνε και κουβεντιάζουν μέχρι τις δύο και τέταρτο περίπου.

Ο Χασάν αντιπαθεί την ακαταστασία. Καθαρίζει το τραπέζι και τοποθετεί τα πιάτα στον νεροχύτη. Ύστερα, παίρνει τα πράγματά του και φεύγει.

Πηγαίνει στα αγγλικά από τις δύο και μισή μέχρι τις τρεις και μισή, στο ωδείο από τις τέσσερις παρά τέταρτο μέχρι τις τέσσερις και τέταρτο και στον γυμναστικό σύλλογο από τις τέσσερις και μισή μέχρι τις πέντε και μισή.

Ο Χασάν αθλείται καθημερινά κι αυτό τον ευχαριστεί. Όταν φτάνει στο σπίτι, διαβάζει τα μαθήματά του για την άλλη μέρα και το βράδυ, γύρω στις εννέα, τρώει το βραδινό φαγητό μαζί με τους γονείς του, κουβεντιάζει και αστειεύεται.

Γενικά είναι ήρεμος και καλόβολος. Προσπαθεί να μη στεναχωρεί τους άλλους, αν και μερικές φορές δεν τα καταφέρνει. Ο Χασάν πηγαίνει για ύπνο στις δέκα, για να σηκωθεί νωρίς το πρωί.

- Σε ποιο επίπεδο γλωσσομάθειας πιστεύετε ότι βρισκόμαστε;
- Σε ποιο θεματικό λεξιλόγιο θα εστιάσω και γιατί;
- Με ποιες δραστηριότητες θα εξασκηθούμε στο θεματικό λεξιλόγιο (και δομικές και επικοινωνιακές δραστηριότητες)

Εξάσκηση & εμπέδωση λεξιλογίου στα γνωστικά αντικείμενα

- Προφορική εξάσκηση (τεχνικές από τη διδασκαλία των γλωσσών)
 - Παιχνίδια
 - Ομάδες
- Εμπέδωση – Γραπτός λόγος
- Γλωσσικές ασκήσεις –
 - αναγνώρισης (αντιστοίχισης – σωστού – λάθους)
 - παραγωγής γραπτού λόγου (κλειστής –ανοιχτής παραγωγής)

Προτάσεις για διδασκαλία λεξιλογίου

- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Δραστηριότητες για τη διδασκαλία του λεξιλογίου: <https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=124>

Στρατηγικές διδασκαλίας

Πρέπει να
στοχεύουμε:

- στην ανάπτυξη της **γλώσσας** και την ενδυνάμωση **επικοινωνιακών δεξιοτήτων**
- στο γλωσσικό εισερχόμενο (input) και το γλωσσικό εξερχόμενο (output) (**scaffolding**)
- στην κατανόηση του **γνωστικού αντικειμένου**
- στην ανάπτυξη **γνωστικών δεξιοτήτων**
- στην ανάπτυξη **διαπολιτισμικής επίγνωσης**

Comprehensible input (Krashen 1987)

- Οι μαθητές/τριες κατακτούν τη γλώσσα όταν το γλωσσικό εισερχόμενο (αυτό που διδάσκεται) είναι ένα επίπεδο υψηλότερο από το επίπεδο των μαθητών/τριών($i+1$) και όταν αυτό είναι κατανοητό

Comprehensible output (Swain) (1985)

- Για την κατάκτηση της γλώσσας, δεν είναι αρκετό το κατανοητό εισερχόμενο.
- Οι μαθητές/τριες πρέπει να μπορούν να παραγάγουν κατανοητό γλωσσικό εξερχόμενο.

Στρατηγικές για την αύξηση της κατανόησης του γλωσσικού εισερχόμενου

Με ποιους τρόπους μπορούμε να κάνουμε το γλωσσικό εισερχόμενο και το περιεχόμενο του γνωστικού αντικειμένου κατανοητό;

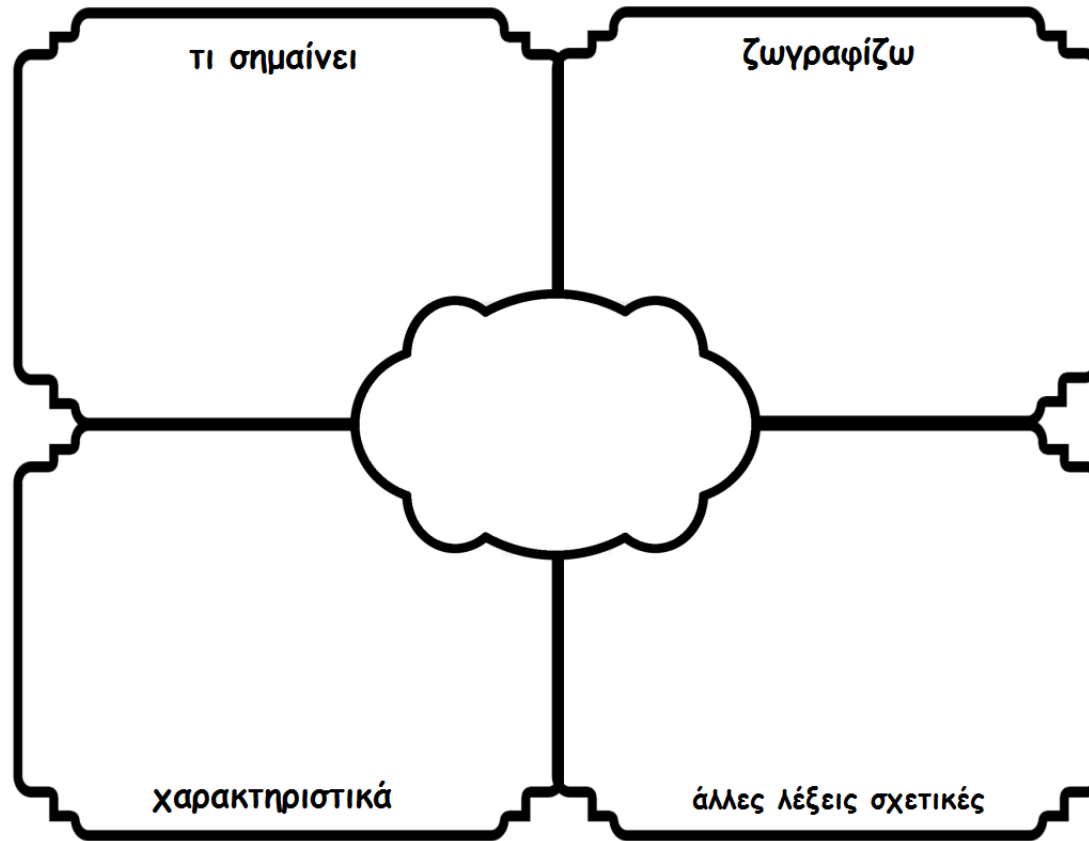
Χρήση Εποπτικού Υλικού	Περιεχόμενο	Προσαρμογή γλώσσας
Αντιστοίχιση με λεξιλόγιο μέσω της χρήσης εικόνων, αντικειμένων, γλώσσας σώματος, χειρονομιών, βίντεο, TPR	Επαναλαμβανόμενη έκθεση στη γλώσσα σε ποικίλα πλαίσια: προεπισκόπηση υλικού, ενεργοποίηση πρότερης γνώσης, γραφικοί οργανωτές, αφήγηση ιστοριών, τραγούδια και ρίμες	Σχετικά αργός ρυθμός ομιλίας, καθαρή άρθρωση, επανάληψη, αναδιατύπωση νοημάτων, επεξηγήσεις, ορισμοί, παραδείγματα

Εποπτικό υλικό

- visuals & TPR
 - Δείτε με ποιον τρόπο η εκπαιδευτικός υποστηρίζει την κατανόηση του γλωσσικού εισερχόμενου
 - <https://drive.google.com/drive/shared-with-me?q=type:video>

Περιεχόμενο: Γραφικοί οργανωτές

Μοντέλο Frayer

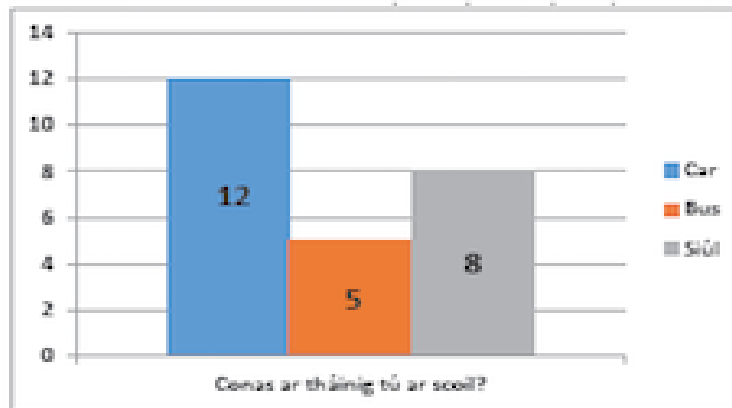

1. A timeline can be used to show events in a story in chronological order.

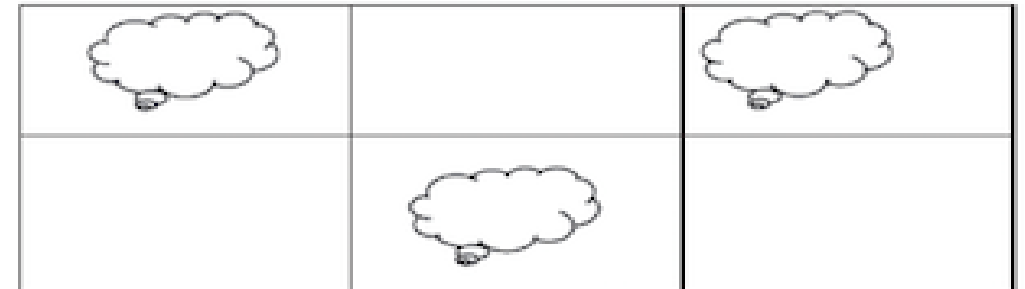
2. A bar chart can be used to show quantity or frequency

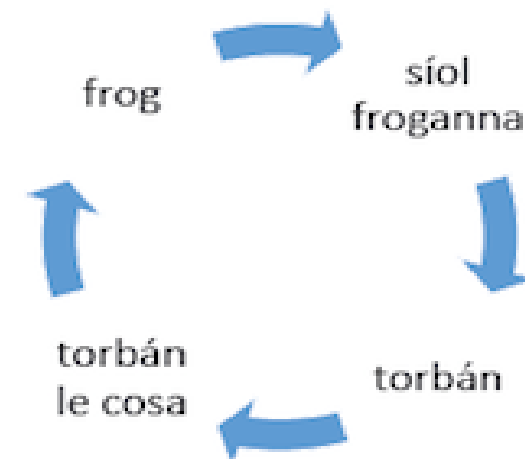
3. A table is useful for classifying information.

Ainm	Aois	Rang
Séan	11	Rang a Cuig
Máire	8	Rang a Dó

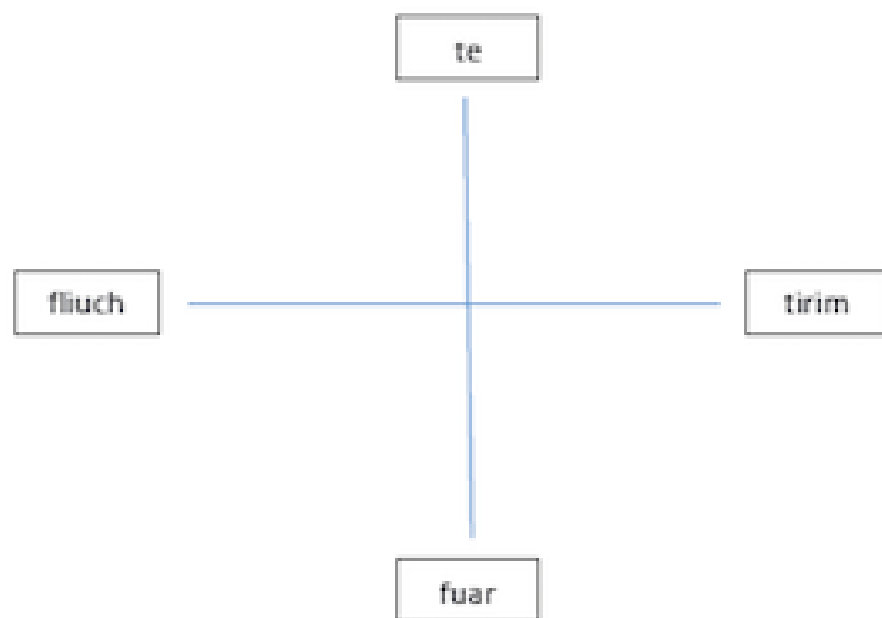
4. A story board can be used to plan different events in a story. Speech bubbles can be used where there is dialogue or thought bubbles to capture ideas.

5. A cycle can illustrate in diagrammatic form events that happen repeatedly, e.g., animal lifecycle. This diagram could be enhanced using labelled images.

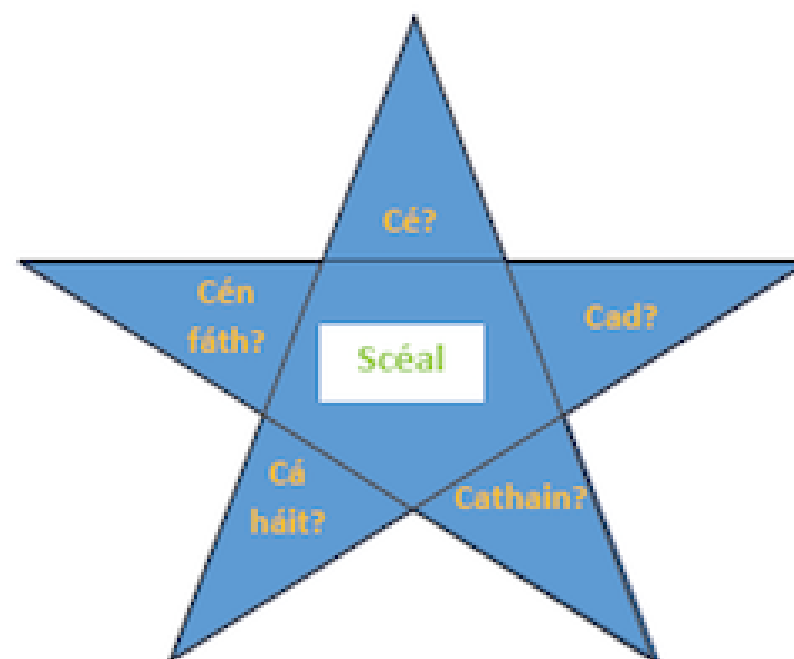
6. A quadrant shows the relationship between different variables.

7. T-charts can show two contrasting variables such as advantages and disadvantages, arguments for and against in a debate.

Is maith liom	Ní maith liom

8. A star shape with Who? Why? What? When? Where? Questions can help children in recalling the events of a story or in composing their own story.

Περιεχόμενο: Αφήγηση ιστοριών

- Μαθηματικά μέσω αφήγησης – γ' δημοτικού

<https://docs.google.com/presentation/d/1xklgRlyOF7NXchPN7dgDB6b0YCbPhbnS/edit?pli=1&slide=id.p1#slide=id.p1>

Περιεχόμενο: τραγούδια, ρίμες

- https://www.youtube.com/watch?v=6mMFKzS_a0A
- Χρήση τραγουδιού και επιβράβευσης για ενίσχυση της κατανόησης
- Χρήση τραγουδιού σε περιεχόμενο για αύξηση της κατανόησης
- Επανάληψη τραγουδιού: ενίσχυση της προφοράς, επιτονισμού, απομνημόνευση
- Χρήση τραγουδιού και ρίμας για την κατανόηση μαθηματικών εννοιών και εξάσκηση γλώσσας
- https://www.youtube.com/watch?v=qzOtWjh6UME&ab_channel=Mariacomplainer

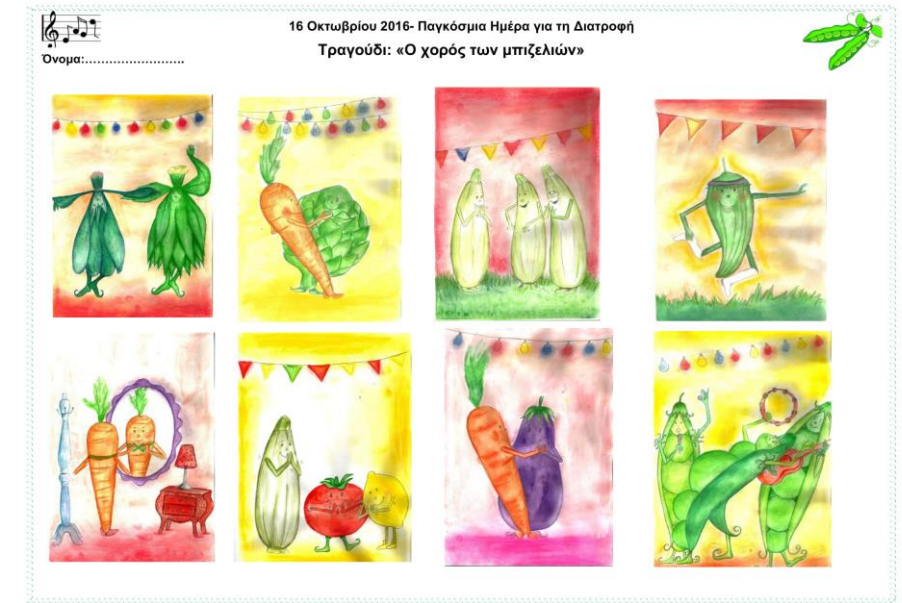
Αξιοποίηση τραγουδιών

Θεματική: Διατροφή

- Παράδειγμα δραστηριότητας για το τραγούδι : «Ο χορός των μπιζελιών»

- (α) Οι μαθητές/τριες ακούνε εκ νέου το τραγούδι
- (β1) Βάζουν τις εικόνες στη σωστή (;) σειρά-κάθε παιδί μια εικόνα και σηκώνει το χέρι του όταν κούσει το λαχανικό του!
- (β2) Διαβάζουν τους στίχους και κολλάνε-αντιστοιχίζουν τις αυτοκόλλητες εικόνες με τους στίχους που τις περιγράφουν
- (γ) Επαληθεύουν τις απαντήσεις τους παρακολουθώντας το βίντεο με το τραγούδι εικονογραφημένο.

(Ηλιοπούλου κ.ά., 2018)

16 Οκτωβρίου 2016- Παγκόσμια Ημέρα για τη Διατροφή
Τραγούδι: «Ο χορός των μπιζελιών»

Όνομα:.....

Τα λόγια του τραγουδιού θέλουν εικόνες. Διαλέγν τη σωστή εικόνα για κάθε κουτάκι.

Το χοντρό μπιζέλι χορεύει τσιφτετέλι, χορεύει τσιφτετέλι στον χορό των μπιζελιών	και τα κολοκυθάκια χτυπάνε παλαμάκια πάνω στην πρσιανάδα και πάνω στο γκαζόν.	Μ' ένα πράσινο καινούριο παπιγιόν, προχωρώ για τον χορό των μπιζελιών.
Ήρθε η ώρα πια κι εγώ, να χορέψω με λαχτάρα αγκαλιά με μια αγκινάρα το πρώτο μου τανγκό!	Βλίτα και σπανάκι χορεύουνε συρτάκι, χορεύουνε συρτάκι στον χορό των μπιζελιών.	Κι η μπάμια η μεγάλη χορεύει πεντοζάλη, πάνω στην πρσιανάδα και πάνω στο γκαζόν.

Έχω τα μάτια και τ' αυτιά μου ανοιχτά! Διαβάζω και ακούω προσεκτικά!

Παραδείγματα – προσαρμογή γλώσσας

- Για τη διδασκαλία και κατανόηση του ακαδημαϊκού λεξιλογίου γενικά
 - Μορφολογικός τεμαχισμός των λέξεων
 - Ένταξη σε πλαίσιο – επέκταση
 - Σχηματισμός λέξεων (word-building)
 - Χρήση λεξικών
 - Ομαδοποίηση των λέξεων (με βάση το μέγεθος, τη λειτουργία, την «καλή-κακή» σημασία)

Πώς προσαρμόζουμε τη γλώσσα στις ανάγκες των μαθητών

- Επανάληψη, καθαρή άρθρωση, αναδιατύπωση, ορισμοί
- Μαθαίνω τα σχήματα (Μαθηματικά – Α' βάθμια εκπαίδευση)

(https://www.youtube.com/watch?v=4hSEwBoleZ8&list=PLI-vKyLFY5_AfCwpOTeSLLxenbrfNT8JK&index=3&ab_channel=Mariacomplainer)

**Στρατηγικές για την αύξηση του
γλωσσικού εξερχόμενου**

4. Στρατηγικές για την αύξηση και βελτίωση ποιότητας του γλωσσικού εξερχόμενου

Ρητή διδασκαλία
λεξιλογίου στο
συγκείμενο

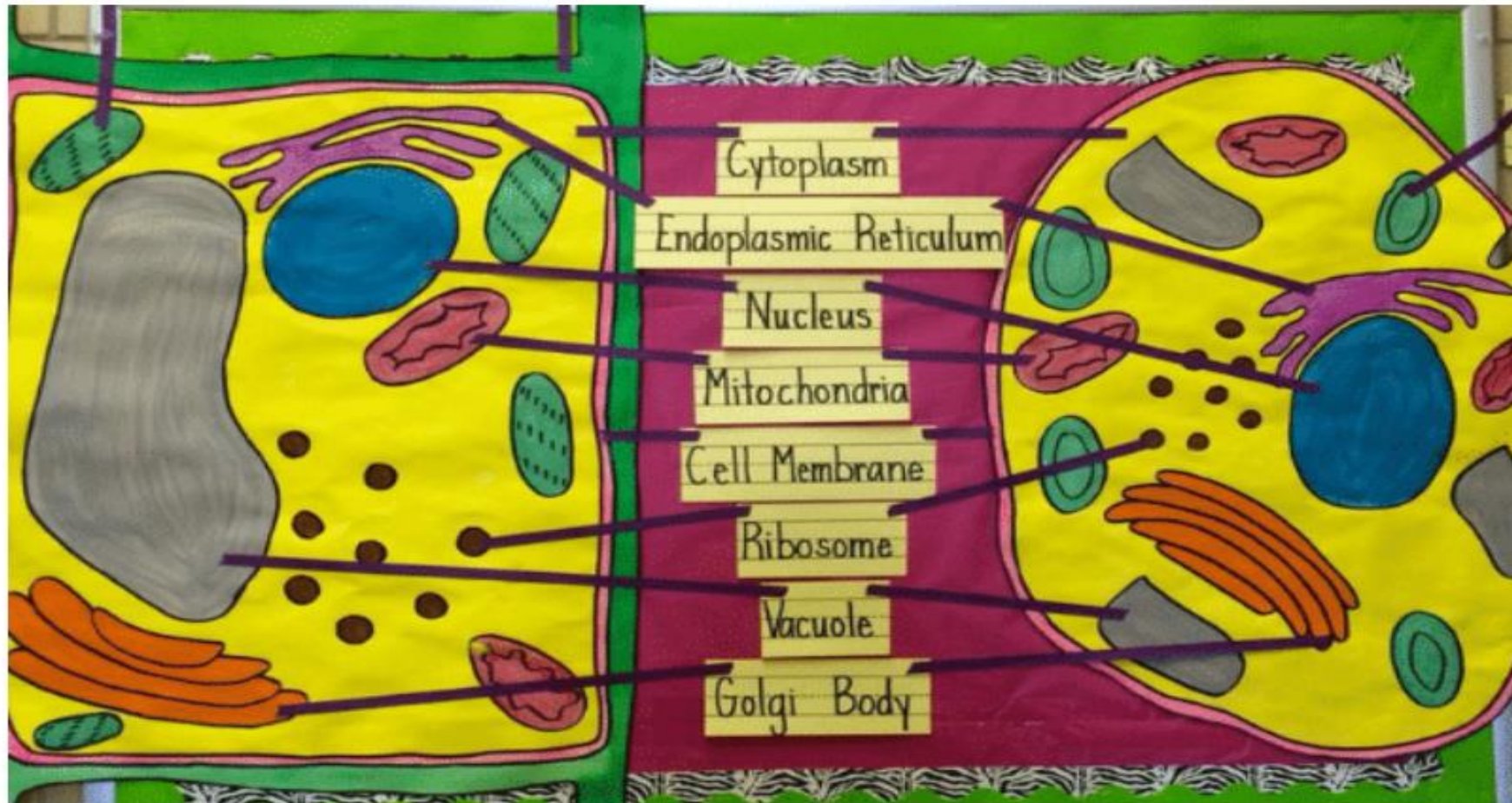
Θεματικοί τοίχοι

Τράπεζες λέξεων

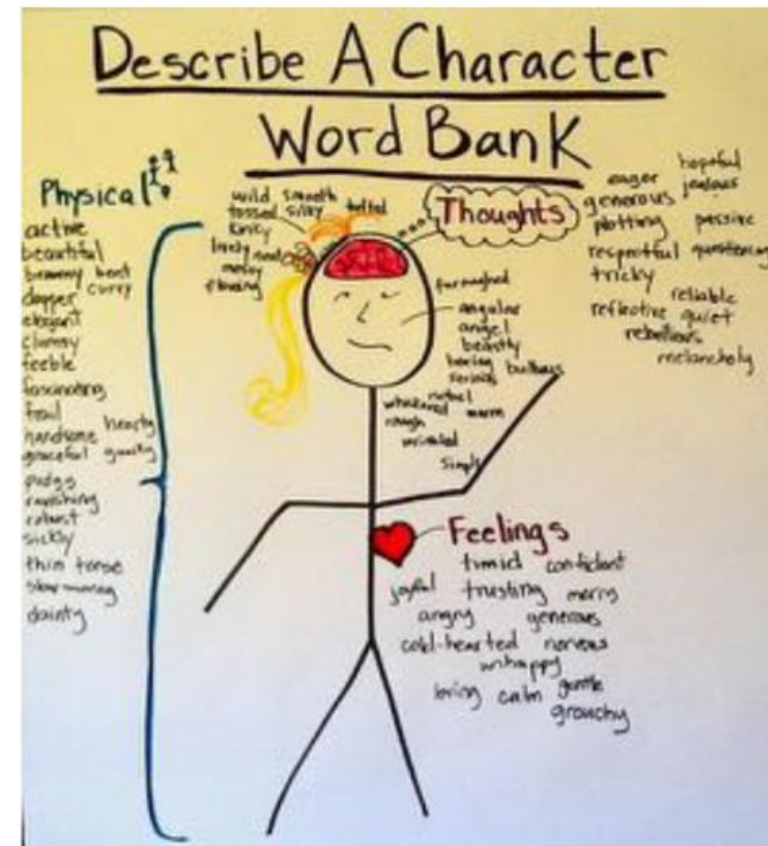
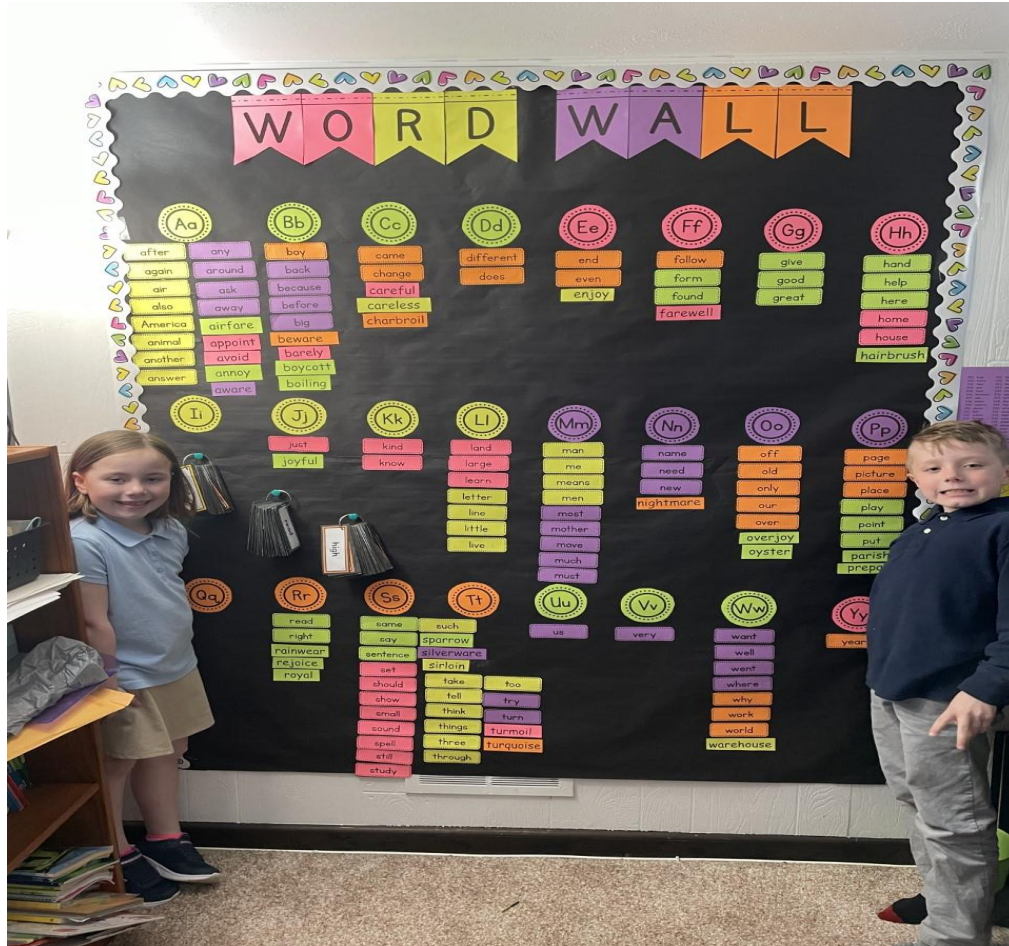
Προτασιακές
δομές (sentence
frames)

Στρατηγικές
οπτικής σκέψης

Θεματικός τοίχος για τη Βιολογία

Τράπεζες λέξεων

 αγωγή αγωγός παιδαγωγός νηπιαγωγείο διαγωγή εισαγωγή καταγωγή παραγωγή υδραγωγείο	 αίσθηση αισθάνομαι συναίσθημα προαίσθημα διαίσθηση ψευδαίσθηση ευαίσθητος αναίσθητος	 άλλος αλλού άλλοτε αλλιώς αλλάζω αλλαγή συναλλαγή απαλλαγή
 γη γήπεδο ισόγειο υπόγειο υδρόγειος Μεσόγειος απογείωση προσγείωση	 γωνία γωνιά γωνιακό τρίγωνο τετράγωνο ορθογώνιο διαγώνιος πολύγωνο τριγωνομετρία	 γράμμα γραμμή γραμματική γραμμάριο γραμματόσημο γραμματέας πρόγραμμα υπογραμμίζω σχεδιάγραφε

Προτασιακές δομές ανάλογα με τη γλωσσική λειτουργία

- **Σύγκριση**

- Μία ομοιότητα μεταξύ του και του είναι
- Μία διαφορά μεταξύ του και του είναι

- **Περιγραφή**

- Ο ήρωας της ιστορίας είναι ο/η..... διότι

- **Αξιολόγηση**

- Συμφωνώ/Διαφωνώ με τον/την Κατά τη γνώμη μου

Visual Thinking Strategies (Στρατηγικές οπτικής σκέψης)

- Τι βλέπετε; Τι νομίζετε ότι είναι; (διατύπωση υποθέσεων)
 - Μοιάζει σαν... διότι....
 - Νομίζω ότι είναι... διότι....
 - Μπορεί να είναι.... διότι.....

Επαλήθευση ή διάψευση της υπόθεσης

- Έκανα λάθος. Νόμιζα ότι ήταν.... αλλά είναι...
- Στην αρχή νόμιζα ότι ήταν....
- Φαινόταν σαν διότι

Για την ανάπτυξη περιγραφικού και αφηγηματικού λόγου

- Πόσους ανθρώπους βλέπεις;
- Είναι άνδρες ή γυναίκες;
- Ποια είναι η ηλικία τους, νομίζεις;
- Τι φορούν;
- Μπορείς να τους περιγράψεις; (σοβαροί, λυπημένοι, κλπ)
- Πού νομίζεις ότι βρίσκονται;
- Νομίζεις ότι δουλεύουν; Τι δουλειά νομίζεις ότι μπορεί να κάνουν;
- Τι νομίζεις ότι συνέβη 5 λεπτά πριν απ' αυτή τη σκηνή;
- Τι συμβαίνει τώρα;
- Τι νομίζεις ότι λένε ο ένας στον άλλον;
- Φαντάσου ότι αυτή είναι μια σκηνή από έργο. Γράψε το κείμενο για τον κάθε 'ηθοποιό' της σκηνής.

Όνομα: Ημερομηνία:

3. Γράφω τι λένε οι εποχές στον πίνακα.

Το Καλοκαίρι που πέρασε..

Πέρσι την τελευταία μέρα του
Φθινοπώρου...

Χθες το βράδυ...

Πέρσι την πρώτη
μέρα της άνοιξης...

Γιάννης Τσαρούχης: οι τέσσερις εποχές (1969)

Εποχές που πέρασαν...

Όνομα: Ημερομηνία:

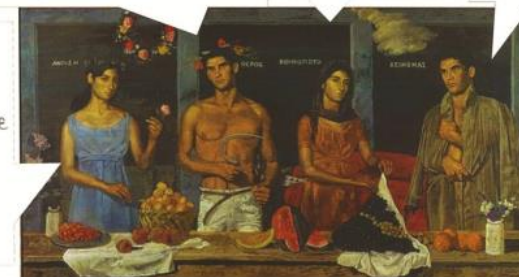
3. Γράφω τι λένε οι εποχές στον πίνακα του Τσαρούχη.

Το Καλοκαίρι που πέρασε.. αμίση ενα
συμάδι στην αμμό

Πέρσι την τελευταία μέρα του
Φθινοπώρου... ελιαν
δραστη ζακρια.

Χθες το βράδυ...
τα χιόνια
σκεπασαν
την
στανεχρία

Πέρσι την πρώτη
μέρα της άνοιξης...
ενα
λουλούδι
χομοξέλασε

0 | Ηλιοπούλου, Κ.-Πλουσίου, Μ.

Εποχές που πέρασαν...

Όνομα: Ημερομηνία:

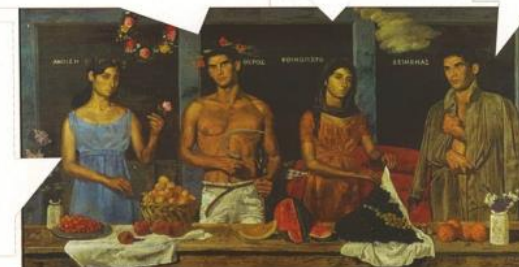
3. Γράφω τι λένε οι εποχές στον πίνακα του Τσαρούχη.

Το Καλοκαίρι που πέρασε.. ήταν πολύ ζεστό

Πέρσι την τελευταία μέρα του
Φθινοπώρου... ήταν χλόαχουιν

Χθες το βράδυ... ηρύμνα

Πέρσι την πρώτη
μέρα της άνοιξης...
ήταν πολύ
αφία

0 | Ηλιοπούλου, Κ.-Πλουσίου, Μ.

«Κάλαντα» Πίνακας Ν. Λύτρα (1872)

[Διερώτησης-Διερεύνησης]

Παρατηρήστε το έργο από πάνω μέχρι κάτω.

Τι βλέπετε;

Τι σκέφτεστε γι' αυτό που βλέπετε;

Τι αναρωτιέστε;

Τι θα μοιραστείτε με τους δικούς σας;

(Ηλιοπούλου & Πλουσίου, 2022)

Ενδεικτικές βιβλιογραφικές αναφορές

Αντωνίου, Μ. (2008). Εκμάθηση του λεξιλογίου της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: άμεση και έμμεση διδασκαλία-στρατηγικές κατάκτησης. Στο Δ.Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή*. ΥΠΕΠΘ, Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο).

Ηλιοπούλου, Κ., Πλουσίου, Μ. (2022). Η αξιοποίηση του λεξικού κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας: θεωρητικές αρχές και ενδεικτική εφαρμογή. Πρακτικά εργασιών 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου "Εκπαίδευση και Πολιτισμός στον 21ο αιώνα", Αθήνα, 23-25 Απριλίου 2021, σ.σ. 116-125

Ηλιοπούλου, Α. & Τελέγκα, Χ. (2018). «Προσληπτικές γλωσσικές δεξιότητες εφήβων δυσλεκτικών μαθητών της ελληνικής ως ξένης γλώσσας: πορίσματα έρευνας». *Θεωρία και έρευνα στις επιστήμες της αγωγής. Θεματικός τόμος: Ειδική αγωγή*. Πάτρα 38 (7-26). <http://periodiko.inpatra.gr/issue/issue38/mobile/index.html#p=1>, 2018. Μπέλλα, Σ. (2011). *Η Δεύτερη Γλώσσα. Κατάκτηση και διδασκαλία*. Πατάκης.

Ζάγκα, Ε. (2014). *Η διδασκαλία της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο*. Βάνιας.

Χατζηδάκη, Α. (2014). Η ανάπτυξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας μέσα στις συμβατικές σχολικές τάξεις. Στο Ε. Κατσαρού & Μ. Λιακοπούλου (Επιμ.), *Θέματα διδασκαλίας και αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο*. ΑΠΘ, Εκπαίδευση παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών.

Χατζηδάκη, Α. (2020). *Διδάσκοντας δίγλωσσα παιδιά. Θεωρητικά ζητήματα και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις*. Πεδίο.

Cummins, J. (2003). Bilingual Education. Basic Principles. In Dewaele, Jean-Marc, Housen, Alex and Li, Wei. *Bilingualism: Beyond Basic Principles*, Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters, 2003. <https://doi.org/10.21832/9781853596315>

Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: Content and Language Integrated Learning (CLIL)*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781009024549

Mattheoudakis, M., Alexiou, T. & Ziaka, I. (2018). The impact of CLIL instruction on content learning: evidence from the Greek context. *International Journal of Innovation in Education* 5(2):92-109. DOI:10.1504/IJIE.2018.097850

Nation, I.S.P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Schmitt, N. (2000) *Vocabulary in Language Teaching*. Cambridge University Press, Cambridge

Saville-Troike, M. (2006). *Introducing Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Skutnabb-Kangas, T. (1981). Multilingualism and the education of minority children. In T. Skutnabb-Kangas & J. Cummins (Eds.), *Minority Education: From Shame to Struggle* (pp. 9-44). Multilingual Matters.

Ευχαριστώ πολύ!

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

